

**VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO
KONTROLĖS SKYRIUS**

**ATASKAITA APIE 2011 METŲ POLITINIŲ PARTIJŲ FINANSINIŲ
ATASKAITŲ RINKINIŲ PATEIKIMĄ**

2012-03-21
Vilnius

Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės (toliau – PPPKFFK) įstatymo 20 straipsnio 5 dalis numato, kad „*politinės partijos kiekvienais metais, ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos, pateikia (..) Vyriausiajai rinkimų komisijai – patvirtintą praėjusių kalendorinių metų politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinį ir šio straipsnio 2 dalyje nurodytus jo priedus bei auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų, jeigu ji privaloma*“. 2 dalyje nurodyti priedai: aukų ir aukotojų sąrašas bei valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaita. Finansinių ataskaitų rinkinį sudaro (to paties straipsnio 3 dalis) šios finansinės ataskaitos:

- 1) balansas;
- 2) veiklos rezultatų ataskaita;
- 3) aiškinamasis raštas.

Politinių partijų finansinės ataskaitos sudaromos pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. 1K-372 patvirtintas Pelno nesiekiančių ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų sudarymo ir pateikimo ir politinių kampanijų dalyvių neatlygintinai gauto turto ir paslaugų įvertinimo taisyklės (toliau – Taisyklės) (Žin., 2004, Nr. 171-6342; 2006, Nr. 41-1482; 2008, Nr. 120-4566; 2010, Nr.-2-94; 2010, Nr. 147-7539; 2012, Nr.17-783).

Politinė partija, per kalendorinius metus gavusi didesnę kaip 200 VMDU dydžio pajamų sumą, tai yra 424 000 litų, privalo su audito įmone sudaryti politinės partijos patikrinimo sutartį. Auditoriaus ataskaita dėl pastebėtų faktų pateikiama Vyriausiajai rinkimų komisijai (toliau – VRK) kartu su politinės partijos finansinių ataskaitų rinkiniu. (24 straipsnio 1 dalis).

Gauti 27 finansinių ataskaitų rinkiniai. Laiku (iki 2012-03-15) 2011 m. finansinių ataskaitų rinkinius pateikė 26 politinės partijos (Žemaičių partija 2012-03-15 pateikė elektroniniu paštu, 2011-03-19 - originalą), Lietuvos centro partija pateikė kovo 20 d.

Trys finansinių ataskaitų rinkinius pateikę politinės partijos yra išregistruotos: Lietuvos protėvių atgimimo, Naujoji sąjunga (socialliberalai), Tautos prisikėlimo partija.

Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų pateikė 10 politinių partijų. Pagal pateiktus finansinių ataskaitų rinkinius nenustatyta, kad kitos politinės partijos būtų turėjusios pateikti Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų.

**Finansinių ataskaitų rinkinius ir auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų
pateikusios politinės partijos**

Eil. Nr.	Politinė partija	Finansinių ataskaitų rinkinys	Auditoriaus ataskaita dėl pastebėtų faktų
1	Darbo partija	2012-03-15	2012-03-15
2	Kovotojų už Lietuvą sąjunga (<i>buvusi Lietuvos laisvės sąjunga</i>)	2012-03-12	Neprivalo pateikti
3	Krikščionių partija	2012-03-15	Neprivalo pateikti
4	Leiboristų partija	2012-03-15	Neprivalo pateikti
5	Liberalų ir centro sąjunga	2012-03-15	2012-03-15
6	Lietuvos centro partija	2012-03-20	Neprivalo pateikti
7	Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija	2012-03-14	Neprivalo pateikti
8	Lietuvos lenkų rinkimų akcija	2012-03-15	2012-03-15
9	Lietuvos liaudies partija	2012-03-14	2012-03-14
10	Lietuvos pensininkų partija	2012-03-15	Neprivalo pateikti
11	Lietuvos protėvių atgimimo partija	2012-02-21	Neprivalo pateikti
12	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	2012-03-15	2012-03-15
13	Lietuvos rusų sąjunga	2012-03-15	Neprivalo pateikti
14	Lietuvos socialdemokratų partija	2012-03-13	2012-03-13
15	Lietuvos socialdemokratų sąjunga	2012-03-14	Neprivalo pateikti
16	Lietuvos socialinio teisingumo sąjunga	2012-03-14	Neprivalo pateikti
17	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (<i>buvusi Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjunga</i>)	2012-03-13	2012-03-13
18	Naujoji sąjunga (socialliberalai)	2011-08-22	Neprivalo pateikti
19	Partija "Jaunoji Lietuva"	2012-03-14	Neprivalo pateikti
20	Partija Tvarka ir teisingumas	2012-03-14	2012-03-14
21	Politinė partija "Lietuvos žaliųjų sąjūdis"	2012-03-14	Neprivalo pateikti
22	Politinė partija Rusų Aljansas	2012-03-07	Neprivalo pateikti
23	Socialistinis liaudies Frontas	2012-03-13	Neprivalo pateikti
24	Tautos pažangos partija	2012-03-15	Neprivalo pateikti
25	Tautos prisikėlimo partija	2012-03-15	2012-03-15
26	Tėvynės sąjunga - Lietuvos krikščionys demokratai	2012-03-15	2012-03-15
27	Žemaičių partija	2012-03-15	Neprivalo pateikti

Pateikti finansinių ataskaitų rinkiniai, priedai, auditorių ataskaitos dėl pastebėtų faktų 2012-03-15 buvo paskelbti VRK interneto svetainėje. Informacija atnaujinama gavus naujai teikiamus ar patikslintus dokumentus.

Teisingumo ministerijos 2012-03-13 rašte Nr. (1.18)7R-1909 (VRK registruota 2012-03-13 Nr. 1-256 (1.5)) pateiktas sąrašas politinių partijų, kurių narių sąrašai atitinka Politinių partijų įstatymo reikalavimus. Sąraše nurodytos 29 politinės partijos. Iš nurodytų politinių partijų 2011 metų finansinių ataskaitų rinkinių nepateikė:

- 1) Politinė partija Profesinių sąjungų centras,
- 2) Respublikonų partija,
- 3) Tautinė partija Lietuvos kelias,
- 4) Tautos vienybės sąjunga (buvusi Pilietinės demokratijos partija),
- 5) Žemaitijos partija.

Politinė partija „Sąjunga Taip“ ir Tautininkų sąjunga įregistruotos 2012 metais, todėl neturėjo pateikti 2011 metų finansinių ataskaitų rinkinių.

Pagal PPPKFFK įstatymo 24 straipsnio 3 dalį politinių partijų, per kalendorinius metus gavusių mažiau negu 200 VMDU dydžio pajamų sumą, patikrinimą organizuoja VRK. Viename iš savaitinių VRK pirmininko organizuojamų VRK narių ir skyrių vedėjų pasitarimų (2012 m. sausio – vasario mėn.) buvo nutarta, kad šių partijų finansinių ataskaitų rinkinius tikrins Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės bei Finansų skyrių darbuotojai.

Peržvelgus pateiktus finansinių ataskaitų rinkinius nustatyta:

1. Dėl auditorių atliekamo politinės partijos patikrinimo. Dviejų politinių partijų (Liberalų ir centro sąjungos, Tautos prisikėlimo partijos) finansinių ataskaitų patikrinimas atliktas nesilaikant su Lietuvos auditorių rūmais suderintos, 2011-12-20 VRK sprendimu Nr. Sp-387 patvirtintos Politinės partijos patikrinimo techninės užduoties, kuri „yra skirta audito įmonei atlikti politinės partijos finansinių ataskaitų auditą (..) ir finansavimo patikrinimą, įgyvendinant (..) PPPKFFK įstatymą“. Atliktas tik politinės partijos patikrinimas, neatliekant finansinių ataskaitų audito.

2. Dėl paramos, labdaros. Dvi politinės partijos (Lietuvos socialdemokratų partija ir Politinė partija „Rusų aljansas“) Veiklos rezultatų ataskaitose nurodė sąnaudas labdarai, paramai.

Pagal PPPKFFK įstatymo 12 straipsnio 2 dalį, *politinės partijos turi teisę aukoti kandidatų, kandidatų sąrašų ar referendumo politinėms kampanijoms*. Pagal Labdaros ir paramos įstatymo 5 straipsnio 1 dalį „*Labdara pagal šį įstatymą pripažįstama, kai ją teikia tik Lietuvos Respublikoje registruoti labdaros ir paramos fondai, asociacijos, viešosios įstaigos, religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai, tarptautinių visuomeninių organizacijų skyriai (padaliniai), jeigu labdaros teikimas numatytas jų įstatuose arba religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų kanonuose, statutuose ir kitose normose bei veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir jeigu jie pagal šio įstatymo nuostatas turi teisę gauti paramą*“, 2 dalį – „*parama pagal šį įstatymą pripažįstama, jeigu ją teikia Lietuvos Respublikos fiziniai ir juridiniai asmenys, išskyrus politines partijas, politines organizacijas, valstybės ir savivaldybės įmones, biudžetines įstaigas, valstybės bei savivaldybių institucijas ir Lietuvos banką*“. Taigi įstatymai nenumato, kad politinės partijos galėtų teikti labdarą ar paramą.

3. Dėl nario mokesčių padidėjimo. 18 politinių partijų nurodė gavę pajamų iš nario mokesčių, 9 – negavę. Lyginant su 2010 metais 12 politinių partijų 2011 metais nario mokesčių surinko daugiau. Šešių partijų šis skirtumas yra ženklus (virš 3 kartų, didžiausias 12,24 karto). 2011 metais, lyginant su 2010 metais, pasikeitė įstatymų reikalavimai fizinių asmenų aukoms. Viena iš galimų priežasčių – dėl 2011 metais vykusių savivaldybių tarybų rinkimų aktyvesnė politinių partijų ir jų narių veikla. Neatmestina, kad geresniam nario mokesčio surinkimui įtakos galėjo turėti ir pasikeitę PPPKFFK įstatymo reikalavimai fiziniams asmenims aukotojams, tai yra pagal 2010-09-15 įsigaliojusios PPPKFFK įstatymo naujos redakcijos 10 straipsnio 3 dalį, „*fizinis asmuo, prieš suteikdamas auką politinei partijai ar politinės kampanijos dalyviui, įstatymų nustatyta tvarka turi deklaruoti turtą ir pajamas*“. Nario mokesčiams ši nuostata nebuvo taikoma.

Surinktų nario mokesčių statistika

Eil. Nr.	Politinė partija	2010 m.	2011 m.	Skirtumas kartais
1	Lietuvos rusų sąjunga	150	1 836	12,24
2	Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjunga	12 852	120 591	9,38
3	Lietuvos pensininkų partija	704	3 121	4,43
4	Lietuvos centro partija	4 958	18 755	3,78
5	Lietuvos socialdemokratų sąjunga	2 690	8 904	3,31
6	Partija Tvarka ir teisingumas	145 071	447 457	3,08
7	Lietuvos lenkų rinkimų akcija	55 318	96 634	1,75

Eil. Nr.	Politinė partija	2010 m.	2011 m.	Skirtumas kartais
8	Tėvynės sąjunga - Lietuvos krikščionys demokratai	111 748	186 289	1,67
9	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	53 420	81 569	1,53
10	Darbo partija	93 314	117 260	1,26
11	Lietuvos socialdemokratų partija	604 388	643 803	1,07
12	Politinė partija "Rusų aljansas"	0	640	
13	Liberalų ir centro sąjunga	105 025	100 411 ¹	0,96
14	Naujoji sąjunga (socialliberalai)	55 695	41 271 ²	0,74
15	Lietuvos laisvės sąjunga	11 470	7 120	0,62
16	Socialistinis liaudies frontas	21 045	9 442	0,45
17	Lietuvos liaudies partija	3 215	1 336	0,42
18	Politinė partija "Lietuvos žaliųjų sąjūdis"		5 888	nauja partija
19	Žemaitijos partija	180		nepateikė finansinių ataskaitų rinkinio
20	Krikščionių partija	0	0	-
21	Leiboristų partija	0	0	-
22	Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija	Nepateikta finansinės veiklos deklaracija	0	-
23	Lietuvos protėvių atgimimo partija	Nepateikta finansinės veiklos deklaracija	0	-
24	Lietuvos socialinio teisingumo partija	Nepateikta finansinės veiklos deklaracija	0	-
25	Partija "Jaunoji Lietuva"	0	0	-
26	Tautos pažangos partija	0	0	-
27	Tautos prisikėlimo partija	0	0	-
28	Žemaičių partija	0	0	-
Iš viso:		1 281 243	1 892 327	1,48

¹ Liberalų ir centro sąjunga aiškinamąjį raštą pateikė ne pagal VRK patvirtintas rekomendacijas ir nenurodė, kiek lėšų š nario mokesčių gavo 2011 metais. Nario mokestis paskaičiuotas pagal Veiklos rezultatų ataskaitoje nurodytą nario mokesčių (turėtų būti gautas ir panaudotas nario mokestis) 80 519 Lt ir Balanse nurodytą nario mokesčio likutį (19 892 Lt). Nėra duomenų, ar partija turėjo ankstesniais metais surinkto nario mokesčio likutį, todėl skaičiuojant vertinta, kad neturėjo.

² Naujoji sąjunga (socialliberalai) kartu su finansinių ataskaitų rinkiniu nepateikė Aukų ir aukotojų sąrašo. Pagal pateiktus 2011 metų I ir II ketvirčio Aukų ir aukotojų sąrašus nustatyta, kad gauta 41 976 Lt aukų. Aiškinamamajame rašte nurodyta, kad partijos pajamas sudarė aukos ir nario mokesčiai. Nario mokestis apskaičiuotas iš veiklos rezultatų ataskaitoje nurodytų pajamų (83 247 Lt) atėmus aukas (41 976 Lt).

4. Dėl sąnaudų darbuotojų išlaikymui. 14 politinių partijų Veiklos rezultatų ataskaitose nurodė sąnaudas darbuotojų išlaikymui. Kitos tokių sąnaudų nenurodė. Tikėtina, kad politinės partijos, nenurodžiusios sąnaudų darbuotojų išlaikymui, neturi įdarbintų darbuotojų ir savo veikloje remiasi savanorių darbu (pvz. už politinės partijos apskaitą atsakingo asmens). Taisyklių 144 punktą numato, kad *„Paslaugomis (tarp jų ir savanorių darbu) gautos paramos vertė įvertinama suma, kurią ūkio subjektas turėtų sumokėti, jei tas paslaugas pirktų, ir rodoma aiškinamajame rašte. Paslaugomis arba savanorių darbu gauta parama finansavimu nepripažįstama“*. Aiškinamajame rašte 2 politinės partijos (Lietuvos socialdemokratų sąjunga ir Lietuvos socialinio teisingumo sąjunga) nurodė, kad darbuotojai dirba savanoriškais pagrindais.

Primintina, kad VRK 2011-01-31 posėdyje nagrinėjo keletą paklausimų dėl nepiniginių aukų ir išsakė nuomonę (<http://www.vrk.lt/lt/pirmas-puslapis/pppkfk/del-nepiniginu-auku-vertinimo-DUK.html>) dėl savanorių darbų: *„politinės kampanijos savanorių, politinės partijos ar kandidato atstovų rinkimams ar rinkimų stebėtojų, politinės partijos narių savanoriškai atliekami darbai susiję su rinkimų agitacija ar politinės partijos veikla, jeigu tie darbai (paslaugos) nėra susiję su asmenų profesine veikla, nelaikytini nepiniginėmis aukomis. Atsižvelgiant į tai, kad nesistemiškos savanoriškos paslaugos, darbai nėra laikytini nepinigine auka, būtina įvertinti jų apimtį, paslaugos teikėjo santykį su politinės kampanijos dalyviu ar politine partija ir kita“*.

VRK nėra pateikusi savo nuomonės dėl savanoriškų darbų politinėms partijoms vertinimo po to, kai įsigaliojo PPPKFFK įstatymo pakeitimo įstatymas, kuris nenumato, kad fiziniai asmenys turi teisę aukoti

5. Dėl tiesiogiai ar netiesiogiai su politinėmis partijomis susijusių asmenų. 2012-02-07 VRK sprendimu Nr. Sp- 12 patvirtino Rekomendacijas dėl politinių partijų finansinių ataskaitų rinkinio ir jo priedų pateikimo, kurių 12.1.2 punktu rekomendavo aiškinamajame rašte nurodyti *„tiesiogiai ar netiesiogiai su politine partija susijusius ar kitaip politinės partijos kontroliuojamus juridinius asmenis, taip pat juridinius asmenis, kurių steigėjas (vienas iš steigėjų) yra politinė partija“*. Pateiktuose aiškinamuosiuose raštuose 19 politinių partijų neatsakė į šį klausimą, 6 nurodė neturinčios ar nesančios steigėjomis, 1 (Lietuvos socialdemokratų sąjunga) nurodė, kad asociacijos „Socialdemokratinės minties institutas“ steigėjai yra politinės partijos nariai.

VRK rekomendacijos nėra privalomas teisės aktas. Šis rekomendacijų punktas buvo įrašytas remiantis viena ir 3 neįgyvendintų Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (toliau - GRECO) rekomendacijų Lietuvai politinių partijų finansavimo

srityje: *“numatyti kriterijus, apibrėžiančius politinių partijų metinių konsoliduotų finansinių ataskaitų (įskaitant ir rinkimų ataskaitas) apimtį, kuri aiškiai atspindėtų tiesiogiai ar netiesiogiai su politinėmis partijomis susijusias ar jų kitaip kontroliuojamas struktūras ir veiklą, įskaitant lėšų judėjimą tarp įvairių komponentų ir subjektų”*.

2012-03-08 VRK rašte Nr. 2-85 (4F.9.) Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui VRK yra siūlusi įvertinus politinių partijų finansinių ataskaitų rinkinius už 2011 metus, svarstyti klausimą *„dėl finansinių ataskaitų rinkinio apimties (įtraukiant ir tiesiogiai ar netiesiogiai su politinėmis partijomis susijusias ar jų kitaip kontroliuojamas struktūras ir veiklą) reglamentavimo PPPKFFK įstatymu, o GRECO rekomendacija dėl lėšų judėjimo tarp įvairių komponentų ir subjektų galėtų būti įgyvendinta atitinkamais Taisyklių pakeitimais“*.

SIŪLOMA:

1. Taikyti administracinę atsakomybę finansinių ataskaitų rinkinio nepateikusių politinių partijų pirmininkams ar už jų apskaitą atsakingiems asmenims.
2. Informuoti politines partijas apie Taisyklių 144 punkto reikalavimus, kad ateityje aiškinamajame rašte nurodytų paslaugomis (tarp jų ir savanorių darbu) gautos paramos vertę.
3. Politinių partijų, kurios Aiškinamajame rašte nenurodė informacijos apie tiesiogiai ar netiesiogiai susijusius juridinius asmenis, paprašyti papildomos informacijos.

PRIDEDAMA:

Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus siūlomas Politinės partijos, per kalendorinius metus gavusių mažiau negu 200 VMDU dydžio pajamų sumą, patikrinimo užduoties projektas.